

Мамчур Є.О.

здобувачка вищої освіти

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ОМРІЯНЕ МАЙБУТНЄ ЧИ ТРАГЕДІЯ ЖИТТЯ В НОВЕЛІ В. СТЕФАНИКА «КАМІННИЙ ХРЕСТ»

Анотація: У статті порушується питання еміграції українців як одного із шляхів виживання народу у непрості часи. Особлива увага присвячена розкриттю наступних питань: українські мігранти, еміграція українського народу у новелі В. Стефаніка, причини еміграції, розбудова Країни Мрії.

Ключові слова: українські емігранти, причина еміграції, Василь Стефанік «Камінний Хрест», Країна Мрії.

Manchur Ye.O. Dreamful Future or Tragedy of Life in V. Stefanyk's Novel «Stone Cross». The article raises the issue of emigration of Ukrainians as one of the means of survival of the people in difficult times. Special attention is paid to the disclosure of the following issues: Ukrainian migrants, emigration of the Ukrainian people in the novel by V. Stefanyk, the reasons for emigration, the development of the Land of Dreams.

Key words: Ukrainian emigrants, reasons for emigration, Vasil Stefanik «Fireplace Cross», labor emigration, dreamed future, tragedy of life, Dreamland.

Творчий доробок В. Стефаніка є багатим та різноманітним, саме тому неодноразово підлягав вивченню. Зокрема, питання еміграції, котре займає окреме місце у творчості В. Стефаніка, стало об'єктом дослідження такими літературознавцями як Ж. Янковська [10], Т. Посадна [6], М. Зубрицький [4], В. Захарова [3], Ю. Ткаченко [3], Л. Бубела [1], Т. Шарова [9] та іншими. Кожен з цих літературознавців дослідив процес, причини та наслідки, роль еміграції у психологічній новелі В. Стефаніка «Камінний Хрест», а також вказав на особливості літературного процесу ХХ століття в історії української літератури.

В. Стефанік – митець, творчість якого багата на шедеври, котрі досліджують внутрішній світ героя, його страхи та переживання. В. Стефанік свого часу акцентував: «Я свою душу пустив у душу народу і там почорнів з розпуки...» [7]. І, справді, поціновувачі творчості Василя Стефаніка називають його психологом, якому вдалося зрозуміти людську

душу, розділивши всі негаразди та переживання разом з людьми, котрі опинилися в умовах соціальної несправедливості.

Метою дослідження є виявлення особливостей трагізму у новелі Василя Стефаника «Камінний хрест».

Відомо, що В. Стефаник у психологічній новелі «Камінний хрест» зобразив типову сільську сім'ю. Саме у цьому художньому творі розкрито глибину трагедії українських емігрантів, змушених полишити свою Батьківщину. Тема еміграції є популярною, оскільки, українська еміграція та побудова Країни Мрії є актуальною і на сьогоднішній день.

У новелі В. Стефаника «Камінний хрест» образ Івана Дідуха, як головного героя є прототипним, адже В. Стефаник написав його з реальної людини, в цьому образі зображено тисячі українців, котрі були змушені виїжджати за кордон. Трагедія бідняка Івана Дідуха – це трагедія всього народу. Можна стверджувати, що Іван Дідух дуже не хотів покидати свого каміннистого ґрунту, та діти, невістки та доньки, не давали йому жити, і він тому лише втік до Канади, щоб «могли жити даліше. Він стверджує, що життя на чужій землі – це утопія для його сім'ї. Він відстоює ту думку, що виїзд з Батьківщини можна розцінювати, як зраду та втрату рідної землі.

В. Стефаник, коли навчався у Кракові, то на власні очі бачив, як український народ емігрував. «Немилосердна земля чорна, що пустила їх від себе», – писав він О. Кобилянській [7]. Варто звернути увагу на епізод, коли Іван, разом із конем, тягне навантажений віз, котрий перетворюється на символ важкої праці людини: «Але хоч той горб його переломив, то політки [врожаї] давав добрі. Іван бив палі, бив кілля, виносив на нього тверді кицьки [грудки землі, брила, вивернуті плугом] трави і обкладав свою частку довкола, аби осінні і весняні дощі не сполікували гною і не заносили його в яруги. Вік свій збув на тім горбі» [8, с. 2]. Іван був бідняком, проте, але мав господарство яке дозволяло прогудувати сім'ю та доля розпорядилася таким чином, що на схилі років він був змушений покинути рідну землю: «Ця земля не годна кілько народу здержіти та й кільки біди витримати», – у розпачі говорить селянин [8, с. 3].

Поряд з образом Івана Дідуха тісно переплітаються й образи його дружини Катерини, старого Михайла та інших сусідів. В новелі є ключові моменти за допомогою яких можна зрозуміти всю психологію героїв: прощання героїв із рідною землею, плач, прощальний танок – усе це показую трагедію. Танцюю – Дідухів ніби хоронили заживо. Учасники цього дійства збагнули, що Івана й Іванихи щойно не стало, що лишилися лише їх імена, котрі були вирізьблені на камінному хресті, котрий був

поставлений Іваном Дідухом на пагорбі. «Видиш, стара, наш хрестик? Там є відбито і твоє намено. Не біси, є і моє, і твоє..» [8, с. 5].

Тема еміграції у творчості В. Стефаніка тісно переплітається з нашим сьогоденням, коли за останні два роки рівень еміграції з України значно виріс. Цілі еміграції з України дуже різні: від навчання до пошуку високооплачуваної праці. На цю тему з кожним днем розгортається все більше та більше дискусій: хто підтримує емігрантів та каже, що лише таким чином можна забезпечити собі, дійсно, радісне теперішнє та щасливе майбутнє, а хто навпаки, стверджує, що так, звичайно, набагато простіше: просто взяти та поїхати до іншої країни. З цього приводу, колишній журналіст, а зараз народний депутат України Мустафа Наєм у своєму блозі виклав текст, в якому висловив свою думку, щодо еміграції українського народу. У своїй статті він зазначив, що залишаючи країну у пошуках кращого світу ми капітулюємо як покоління. Мустафа Наєм зробив акцент і на питанні гідності та її відсутності у тих, хто залишає країну, він закликає народ здаватися перед випробуваннями [2].

Цей пост викликав бурю емоцій, що призвели до масштабних обговорень серед української діаспори, зокрема, емігруючих, думки яких з цього приводу розділися. Одні стверджують, що просто прагнуть забезпечити собі та близьким їм людям комфортне життя, а їх Батьківщина не може їм в цьому допомогти. І тому, власне, вони вимушено покидають територію України у пошуках високооплачуваної праці і справа тут не в гідності [2].

Багато хто з людей, яких прийнято вважати заробітчанами, стверджує, що вони ні в якому разі не тікають з України в пошуках чогось кращого. Вони успішні й тут, на рідній землі, проте, там, по ту сторону кордону України вони мають більші можливості.

Третя група об'єднала в собі людей, котрі зазначають на тому, що хто як не ми розбудує ту країну, в якій хочеться жити, навчатися, працювати, розвиватися, будувати сім'ю та бути впевненим у завтрашньому дні. Країну до якої хочеться в'їхати, а не виїхати. Країну, яку можна буде назвати таким примітивним поняттям, як Країна Мрії.

Варто наголосити на тому, що найпростішим буде просто взяти та відступити перед випробуванням, котре випало на життєвому шляху будь-якої людини. Так і в цій ситуації: найпростіше – це поїхати кудись за океан, але ж треба пам'ятати й про те, що не всюди ми потрібні, не всюди нам раді.

Звичайно, не варто забувати про те, що є життєві ситуації, коли, дійсно, нема іншого виходу, як поїхати за кордон, аби заробити грошей,

яких не заробиш в Україні за такий короткий термін часу, як в інших країнах. Не варто забувати й про те, що виїжджаючи за кордон – люди залишають свою сім'ю, дітей, котрі виховуються без присутності ролі батька чи матері в їх житті.

Скільки людей – стільки і думок з цього приводу: хтось ставиться до еміграції категорично, хтось нейтрально. Багато хто звинувачує емігрантів у тому, що вони залишають країну у непрості часи. Але ніяк не важливо де ти знаходишся: на території рідної країни чи поза її межами. Головне – це те, що ти робиш для неї: любиш, молишся, поважаєш. Виїзд з Батьківщини не є якимось гріхом чи злочином. Можна поїхати за кордон, аби набратися досвіду у розвитку як себе, так і рідної землі та повернутися назад, аби з новими знаннями та силами відбудувати, дійсно, могутню державу.

Хочеться звернути увагу на статтю, яка була опублікована саме на одному з інформаційних сайтів міста Запоріжжя, в якій було зазначено, що в трьох областях України: Луганській, Донецькій та в окремих районах Запорізької області планується реалізація проекту, який буде направлено на створення робочих місць. Цей проект фінансується урядом Данії [5]. Його мета – навчити молодь бути підприємцями в віці 25–35 років. Для цього потрібно вивчати ринок праці всього району (в залежності від місця проживання) і, наприклад, ввести спеціальні програми про підприємство в професійно-технічних та вищих навчальних закладах. Всього в нашій області підприємницькій діяльності планують навчати близько 400 чоловік. В майбутньому переможці конкурсу бізнес-планів зможуть отримати гранти для подальшого розвитку своєї підприємницької діяльності [5].

На сьогодні за межами України проживає близько п'ятнадцяти мільйонів українців. Серед цих п'ятнадцяти мільйонів є ті, що за пів року повернуться, є й люди з активною громадською позицією, котрі мають численні ідеї, які допоможуть нам, українцям, розбудувати могутню країну, але є й ті, хто не повернеться. Варто звернути і на плюси еміграції – вона надає можливість влаштуватися на роботу на якій можна заробити гроші, аби прогодувати сім'ю.

Отже, можна зробити висновок, що ліквідувати процес еміграції – не можливо, проте, рівень еміграції можна знизити. Перш за все, це підвищити мінімальну заробітну плату. І ось – потік трудової еміграції значно менший. Слід звернути увагу і на освіту, котра в наш час потребує нових звершень. Важливим є її підтримка молодих спеціалістів з боку держави. Треба, аби по закінченню навчання кожен з них мав робоче місце, аби на практиці

закріпити всі здобуті знання та підвищити рівень професійної компетентності, що допоможе у розбудові вільної та могутньої країни.

Література

1. Бубела Л.І. Образи-символи у новелі Василя Стефаника «Камінний хрест». *Людина віртуальна: нові горизонти: зб. наукових праць / за заг. ред. д.філос.н. Журби М.А. Частина 2. Монреаль : СРМ «ASF», 2017. С. 8–11.*
2. Залишаючи країну ми капітулюємо як покоління. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/588508c3f388b/> (дата звернення 11.03.2021).
3. Захарова В., Ткаченко Ю. Психологічний аспект аналізу новели В. Стефаника «Камінний Хрест» у старшій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2013. №3 (29). С. 255–261.
4. Зубрицький М. Психологізм соціальних новел Василя Стефаника. *Проблеми гуманітарних наук. Філологія*. 2013. №32. С. 168–183.
5. Оголошення про конкурс грантів на започаткування, відновлення та розширення мікро, малих та середніх підприємств в окремих районах та містах Донецької, Луганської та Запорізької областей. URL: <http://www.ccc-tck.org.ua/news/136/> (дата звернення: 11.03.2021).
6. Посадна Т., Шарова Т. Самобутність та оригінальність української прози 20-30-х рр. ХХ ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2018. Т. 2. №69. С. 239–242.
7. Про Василя Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/informatsiya/pro-vasylya-stefanyuka/> (дата звернення 11.03.2021).
8. Стефаник В. Камінний хрест. Вид.-во: Фоліо. 2010. 621 с.
9. Шарова Т. М. Літературний процес 20-х років ХХ століття і механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. №2. С. 28–30.
10. Янковська Ж. Мотиви ностальгії в українській художній літературі митців діаспори. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Історичні науки*. 2008. №11. С. 44–447.